
BOEKBESPREKINGEN

¶ Gabriëlle Dorren, *Met de minste der Mijnen. Geschiedenis van de Kleine Zusters van de H. Joseph*, Hilversum: Verloren, 2013, 696 pagina's, ill., ISBN 978 90 8704 367 4, €49,00.

¶ Lodewijk Winkeler (Nijmegen)

Deze vuistdikke geschiedenis van de congregatie van de Kleine Zusters van de H. Joseph werd geschreven in opdracht van de congregatie zelf. Aanvankelijk was het de bedoeling dat de auteur een bestaande congregatiegeschiedenis, geschreven ter gelegenheid van het honderdjarig bestaan (M. Hendriks OFM, *Levensbericht van een honderdjarige*, Valkenburg [1972]), zou aanvullen met de geschiedenis van de laatste veertig jaar. Titel en omvang (139 p.) van dit nog niet eens zo oude gedenkboek doen echter al vermoeden dat daarin nauwelijks recht gedaan kon worden aan de geschiedenis van de op één na grootste zustercongregatie van Nederland, een congregatie die bovendien op zo veel verschillende terreinen heeft gewerkt. Het besluit van de opdrachtgevers om de auteur alsnog de hele congregatiegeschiedenis aan te laten pakken is, zoals aan het slot van deze recensie zal worden betoogd, een buitengewoon gelukkig besluit geweest.

De congregatie werd in 1872 opgericht door de Heerlense kapelaan Peter Savelberg (1827-1907) als reactie op de verpaupering die in die jaren Limburg teisterde. De congregatie richtte zich vooral op terreinen die door andere zustercongregaties niet werden bestreken en waar de allerarmsten aan hun lot waren overgelaten: armenhuizen, sanatoria en de eerste tehuizen voor ongehuwde moeders. In de eerste helft van de twintigste eeuw maakte de congregatie vooral naam in de ziekenzorg – er werden zelfs ziekenhuizen van andere congregaties overgenomen. In 1950 beheerde en/of bediende de congregatie maar liefst zestig instellingen in Nederland en vijf missieposten.

De auteur heeft gekozen voor een thematisch-chronologische opzet. Na een institutionele geschiedenis van de oprichting tot aan 1991 be-

handelt zij achtereenvolgens de werkzaamheden in Nederland, de missiegebieden en de ontwikkelingen na 1991. Met name over de Nederlandse werkzaamheden van de congregatie valt het nodige te vertellen. Dat doet de auteur dan ook: met ruim driehonderd pagina's beslaat dit onderwerp het grootste deel van het boek, en alle vestigingen en instellingen passeren de revue. En het is ook nogal wat: verpleging in ziekenhuizen en sanatoria, wijkverpleging, doorgangshuizen voor ongehuwde moeders, kindertehuizen en vakantiekolonies, zwakzinnigenzorg, onderwijs, bejaardenzorg, en niet te vergeten de eigen huishouding in de kloosters – een onderwerp dat in andere congregatiegeschiedenissen vaak over het hoofd wordt gezien.

De missieactiviteiten van de Kleine Zusters waren verhoudingsgewijs bescheiden, maar niet zonder succes. Aanvankelijk waren zij alleen in China actief (1922-1952), maar dat leidde wel tot een Chinese congregatie van de Elisabethzusters. In 1937 vestigde de congregatie een missiepost op Ternate (Molukken), waaruit op den duur de Indonesische congregatie Dina Santo Yoseph (DSY) uit voortkwam. In 1953 volgde de missie op Nieuw Guinea, met ook daar aanwas van eigenlandse zusters. Afdgedwongen door de Indonesische regering vertrokken de Kleine Zusters in 1991 uit Indonesië en Irian Jaya. Tenslotte vestigden de zusters zich in 1963 ook in Kenia – met ook hier een eigenlandse aanwas.

Vanaf de jaren negentig van de vorige eeuw ontwikkelde de congregatie zich zoals zoveel andere: de Indonesische en Keniaanse zusters kregen een grotere zelfstandigheid met een eigen provinciaal bestuur, overkoepeld door een generaal bestuur dat er vooral was om de onderlinge solidariteit en eenheid te bewaken en te symboliseren. In Nederland vergrijsde de congregatie en ging de aandacht steeds meer uit naar de eigen kloosterbejaardenoord en psychogeriatrische zorg, waarbij in toenemende mate een beroep moest worden gedaan op lekenpersoneel. Op het moment van